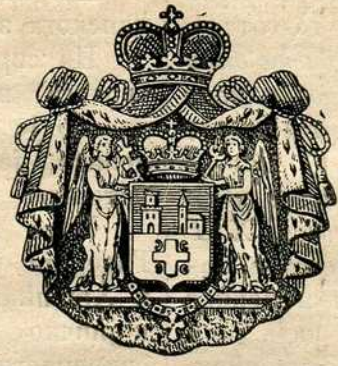

СРПСКИ СИОН

Год. IX.

Број 22.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК:

Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК:

Протопрезвитер Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 30. маја 1899.

Проповед

на дан св. цара Константина и Јелене.

Од Ивана Маширевића*)

„Овим знаком ћеш победити!“

Бог је изабрао сиромаше овога света да буду богати вером и наследици царства које обрече онима, који њега љубе (Јак. II. 5.), али није зато одлучио од таква богатства и наследства ни богате богатством и славом земаљском, ако Га и ови љубе.

Науку Христову пронели су кроз свет, и цркву Његову утврдили су на земљи скоро све сами сироти, незнатни и неписмени људи, по занату већином рибари, но ревност, преданост и служба цркви Христовој силнога и славнога императора римскога Константина великога, цара земаљскога и мајке му царице Јелене зар не сјаје равним сјајем сјају апостолском? „... радѣса царю иже Павел поревновавый...“ „Величаше васъ, свѣтѣи равноапостолнии царе, Константине и Елено, и чтемъ свѣтѣю память вашѣ, въ бо крещеніемъ свѣтымъ вселенію всю просвѣтисте.“ Ето тако нам црква данас песмом својом на то одговара.

*) Говорио у св. Саборној цркви карловачкој 1899.

Црква Христова слави и велича данас цара светскога, првога цара хришћанскога, који је Соломоновом мудрошћу и Давидовом крошошћу незнабожачко царство обратио у хришћанско и тиме се удостојио царства небеснога; црква слави римскога војника који је као војник Христов најсилнијим оружјем: крстом часним побеђивао противнике своје и цркве Христове; црква слави мудра старешину и оца земаљскога, који је са сјајнога престола проповедао науку Спаситељеву, и издавао царске заповести и законе али се сам покораво закону Цара царева и заповестима цркве Бога живља; црква слави свога вернога сина и поборника, који се апостолском ревношћу и православљем борио за чистоту православља против људског мудровања, против јереси Аријева.

Протекло је скоро пуних три стотине година од крене смрти и ускреса Спаситеља света; светлост божанске науке Његове раширила се већ на далеко и на широко у тада познатом свету и њој под окриље многи прибегаваху, јер роб је налазио у њој слободе, грешник милосрђа,

праведник награде а сиромаш богатства. Апостоли и ученици њихови проповедаху науку јеванђелску: „Љуби Бога изнад свега а ближњега као самога себе,“ па ипак гле, кроз те три стотине година колико се пута понављала страшна слика жртве голготске, а због оне свете истине: „*Кад бисте били од света, онда би свет своје љубио: а како нисте од света него ја вас од света избрах зато мрзи на вас свет*“ (Јов. XV. 19.) „*а доћи ће време кад ће сваки који вас убије мислити да Богу службу чини.*“ (Јов. XVI. 2.) Кроз три стотине година целатов мач није се сушио од невинне крви мученика за истину, било је случајева, када је и дивља звер застала пред невином хришћанском жртвом, коју јој дадоше зверски гледаоци и показала знаке сажаљења али крвожедни мучитељи нису презали ни од какве грозне прилике. Ено ноћу у царку Неронову као буктиње гору стотине, живих Хришћана поливени смолом и зејтином а Нерон уз бурно пјескање светине тера коње кроз редове ових мученика. У подивљалог зверу ништа није будило сажаљења, ни уздаси светих мученика, ни бледо лице измождених праведника, ни благи онај поглед из кога читаш опроштење целату и безумним створовима али уједно и горко сажаљење и светитељску трпеливост, није будила сажаљења ни младост ни старост, ни влажна недра од материјска млека мученице Фелиците, ни врисак малог одојчета које ће за који час остати без своје мајке, ништа! на против Римљанин је био задовољан кад је имао хлеба и када је могао гледати најстрашније призоре мучења невиних Хришћана. Па знате ко су били најстрашнији целати, знате ко је пролевао крв мученичку? Нерон, Марко Аврелије, Деције, Валеријан, Дијоклецијан и други, а знате ко су ово? То су цареви, да римски цареви! Док су гонили и на муке ударали све оне, који су служили Богу једноме, Богу живоме, дотле ено строго су тражили да се њима, њихову кипу клањају, служе и жртву принашају као Богу!

А што је било више мученика на реду да гину и што је било више измишљених начина за све, страшније муке, све је више

растао број хришћанских јунака спремних за свако страдање а за име и науку Христову. Најпосле и мучитељи се уморише а мученици се оснажише!

Ето вам бледе скице мучеништва хришћанскога за три стотине година!

На свршетку трећег а у почетку четвртога века за владе Дијоклецијанове дневно је гинуло по неколико хиљада мученика, јер тако је заповедао указ императорев!

У то време док је зет императорев Галерије предузео да уништи Хришћане и Хришћанство, док се његово јунаштво војничко показивало највише у грозној свирепости према благим и кротким Хришћанима, дотле млади Константин, који се образовао на двору царском, гледајући својим очима како немилици падају невинне жртве, стицао је уверење још као дечак, да страшна неправда, која се чини Хришћанима *ваши Богу*.

Три стотине година мучења и мржња његових предака на Хришћане није га учила да као владар настави тамо где су му предци стали, не, све то а уз то Хришћанка мати научили су њега да позна истину и да он буде први, који ће отворено и одважно узети у заштиту невинне Хришћане. Још ни постао није владарем а он није крио своју љубав према Хришћанима и оправдан гнев према незнабоштву. Па гле чуда у подужењу његову! гле чудне и силне помоћи за велико дело које ће да изврши! Кад пође оно у бој против Максимијана противника свога и противника Хришћана, јави му се с неба знак сјајна крста с речима „**Овим знаком ћеш победити!**“ И заиста тим је знаком победио и побеђивао! Тим знаком, знаком часнога крста, у име Онога, који је на њему за све људе страдао и за славу имена Његова, Константин је победио зло, које је старије од три стотине година, победио је мучитеље и гонитеље Хришћанства, залечио је онај трулеж, који је заударо у свима слојевима друштва у држави.

Дакле Хришћанство је победило! Хришћани победише! *вером победише царство незнабожаца, затворише уста лавовима, угасише силу огњену, зашутеше оштрици мача,*

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB

ојачаше од немоћи, посташе јаки у бицима и растераше војске шуђе (Јевр XI. 33, 34.)

За царевања светог цара пропоја црква Христова слободно, величанствене храмове стаде сам са матером својом градити у славу Божју; име Божје, име Христово, које се дотле јавно ружило стаде се по примеру цареву светити међу људима добрим и Богу угодним делима.

Но куда се ја машам, кад сада и овако не могу изређати све оно што је Хришћанство добило од благочастивога и светог цара и царике, ја и тако не могу сада изређати сва добра и Хришћанска дела, која украсише његов нимбус славе царске а још више светитељске.

Оставимо то сада, јер нама је и тако претежније угледати се ма и на једну врлину светитељску, него све врлине светитељеве знати а не угледати се ни на једну.

Данашњи дан живо нас сећа на победу Константинову, сећа нас на знак којим је побеђивао, а данашње доба и прилике још живље нас опомињу на потребу таква оружја, којим би могли победити то доба т. ј. зло које нас немилице мучи и у трулеж прерушава.

Истина је, нема данас онога мученичкога доба као првих хришћанских векова, крв се не пролева зато што неко исповеда веру и име Христово, слободно је данас бити Хришћанин, та ми смо у веку „просвећеном“, али зар нас не мучи и данас зло? зар не ствара данас пакост и злоћа, мржња и освета, наслада у греху и још многи други мучитељи, зар не стварају ропство страсти, зар не стварају слуге и измењаре туђега мишљења, не стварају ли ти мучитељи мучевике савести своје?! Или зар данас нисмо сви у борби живота? Зар данас нема Нерона страсти, којима ништа свето није, којима није тешко мучки напаст свакога, који нису као они, било оштрицом мача, било оштрицом језика или пера, нема ли Нерона, који би радо гледали сав свет а не само свој народ у пламену страсти где горе, па да ћуди својој и сотонским осећајима пружи уживања као онај антихрист, када је запалио Рим да види како је горела Троја?! Па зар нема

уз такове Нероне и светине, која бурно пљеска и одобрава сваком а особито најужаснијем каквом недељу његову?!

Нема ли данас Аврелија, који хоће да њихово начело и мудрост проповедају сви а који то не чине да су глупи, тврдоглавица и штетни по друштво, јер зло снују, те да их за то стојичком хладнокрвношћу треба презирати и уништавати?!

Реците ми, зар нема данас целата без срца и душе, који љутим и отровним оружјима свога неваљалства а без сажаљења мучки хватају и убијају баш највише најакне младе и чежне душе младића?!

Нема ли данас зар тма плебејаца, која због лењости ни хлеба нема, али жељно тражи циркуса, да се на невиним жртвама гледањем или слушањем наслађава?!

А зар нема данас и мученика за правду и истину, које бездушни гладијатори од заната касаче?... Та зар данашње доба не приличи у многومه и многومه ономе добу пре цара Константина?!

Нико ми порећи не може, тамо је зло било што није било слободно бити Хришћанин, а данас када је слободно што нема Хришћана!

Зар нема Хришћана?! Та ено колико их је који своје рђаве смерове оправдавају баш речима и науком Спаситељевом ено их „вукова у јагњекој кожи“ (Мат. VII. 15) ено их, који се сваки час истичу да бригу брину за свету цркву и православље а бегају од цркве као ђаволи од часнога крста! Е да ли може извор из једне главе шочишати и слашкати и горкати? Може ли браћо моја, смоква маслите рађати или винова лоза смокве? Ако ли имате грку завист и свађу у срцима својима, не хвалите се ни лажите на истину. Ово није она премудрост што силази одозго, него земаљска, људска, ђаволска. Јер где је завист и свађа онде је и неслога и свака зла ствар. А која је премудрост одозго она је најчиста, а по том мирна, кроака, покорна, пуна милости и добрих плодова, без хатера и нелицемерна; а плод правде у миру сије се онима који мир чине. (Јак III. 11—18) Откуда ратови и расаре међу вама? Не отуда ли, од сласти ваших, које се боре у вашим удима? Желите и немате; уби-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

јаше и завидите и не можете да добијете; борите се и војујете и немате јер не штете. Пишете и не примате, јер зло пишете, да у сластима својим трошите. Не знате ли да је пријатељство овога света непријатељство Богу? Јер ко хоће свешу пријатељ да буде непријатељ Божји постаје. (Јов IV. 1—5.) Ко је рад да победи свет, ко је рад да уништава зло и трухлеж којег зло рађа а чији се смрад распростро на све стране тај мора бадар бити и пазити на време, јер су дани зли (Јефес. V. 16.), тај се мора оружати и спреман ући у борбу, у борбу свету, мора постати војником Христовим. Ко жели дакле стати у ред војника Христових и ступити у борбу свету, нека се обуче у све оружје Божје да би се могао одржати против лукавства ђаволскога, јер наш рат није с крвљу и с телом, него с поглаварима и властима и с управитељима шале овога света, с духовима пакости испод неба. Тога ради узмите све оружје Божје, да бисте се могли бранити у зли дан и свршивши све одржати се. Станите дакле опасавши бедра своја истином и обучавши се у оклоп правде, и обувши ноге у приправу јеванђеља мира; а сврх свега узмите штит вере, о који ћете моћи погасити све распаљене стреле нечастивога; и кацигу спасења узмите и мач духовни, који је реч Божја. И сваком молитвом и мољењем молите се Богу духом без прешанка, и уз то ширажите са сваким ширљењем и молитвом за све свете. (Јефес VI. 11—19.) А сад тако наоружани станимо под заставу Спаситељеву, станимо под знак спасења нашега, под знак крста и тим ћемо знаком побеђивати!

Омладино надо! Омладино него наша! Чила ведра узданицо наша чљ ли позив овај! Света борба чека те! Оружај се шако спремај се за свету борбу ту, укрпавај се у ратни брод овај. Овде слушај начело и заповести вође, Спаситеља твога и свега света. Ено видиш горе на олтару и опет знака којим ћеш победити! Ено ти заставе светле, чисте опране крвљу самога вође под њу се стављај, под њом се бори и веруј у победу, јер Бог — Истина жива — ти каже, да ћеш под тим знаком победити. Амин!

Заповеди о девет јеванђеоских блаженстава.

П. М. Бородин. С руског прево: Дим. Витковић.

(Наставак).

Свеопћа је врлина — грађење мира, висока је обвеза чувати мир са свима и измити непријатеље, но није потребно са сваким миром скупа држати. Не би исправно било, када би ми из страха, да не нарушимо мир, почели против дужности избегавати мере строгости, које су неопходне за прекраћивање и очување од неуредности. Бива чак случајева, када је баш несугласица боља од мира, када треба пренебрећи и мир. Такав је мир људи грешних, о коме говори Давид: *козрєкновѡх на беззаконных, мирз грѡкшникѡвз зрѡ.* (Пс. LXXII. 3.) „Да не мисле — говори св. Григорије Богослов — да ја уверавам, да са сваким миром треба скупа држати. Јер ја знам, шта је прекрасна несугласица, а шта је сама штетна једномишљеност; треба љубити добри мир, који има добру цел и саједињује са Богом. Но када дело иде јавно на неваљалство, тада треба боље ићи на огањ и мач, него ли се примити лукавога кваса и сјединити се са зараженим.“¹⁾ — „Мир се особито онда и уселује, — учи св. Јован Златоусти, — када се болешћу заражено одсече, када се непријатељско одели. Јер само помоћу тога и могуће је небу сјединити се са земљом. Јер и лекар тада спасе остале удове тела, када одсече од њих неизлечиви уд, и војековођа успоставља спокојство, када злонамерне једномишљенике наведе на несугласицу. Тако је било и при зидању (куле вавилонске). Зли мир нарушен је добром несугласицом, и уселио се мир. . . Једномишљеност не бива увек добра и разбојници бивају сугласни. . .“²⁾ Преп. Јован Лествичник наводи пример за то, да некада и непријатељство и побуда његова бивају боље и похвалније од мира. — „Видео сам ја — говори он — и блажене градитеље непријатељства. Двоје су имали међу собом блудну свезу. Но један између паметних и искусних мужава послужио је, да побуди у њима узајамну мржњу, једноме клеветући на другога, да га овај грди, а тако и другога на првога. И овај мудри муж људском вештином уснео је одбацити демонску злобу и

¹⁾ Слов. о миру. У руск. прев. део 1. стр. 237.

²⁾ На Мат. бес. 25. У руск. део. 2. стр. 112.

произвести мржњу, којом је раскинута блудна свеза.^{*)}

Мир је — највећа жељено благо и највеће блаженство за човека сам по себи. После благодати Божје не требамо ми ничега толико желети, колико да нађемо мира. Шта је и живот, ако не живи у миру? Без њега су и сва остала блага бескорисна, а без осталих блага — он је један довољан, ништа се не може ни сравнити са влашћу мира. **Миръ Божій превосходитъ всякъ оумъ** — говори апостол. (Филип. IV. 7.) Он је — као слађани поток, који истичући из самога срца Божјега, уноси у њих спокојство, тишину и изобиље осталих блага. Према томе миротворци су блажени већ зато, што они имају у себи највеће благо. Но особито су они блажени и по оној највишој награди, која ће им се дати за њихов подвиг. *Ти ќе се синовима Божјим назвати* — говори Христос Спаситељ. Шта може бити више од ове награде? Сада се хвале неки, да су деца великих градова, земаљских владара, — но несравњиво је више, несравњиво славније бити сином Божјим, што се и обећава миротворцима. Сви су верујући чеда једнога Оца небеснога (Рим. VIII. 17; Гал. IV. 5.), но миротворци се особитим и преимућственим начином удостојавају назива синова Божјих. Бог љуби мир, Он је — први узрочник правог мира, Он је — **Богъ мира**. (Филип. IV. 7; 2. Сол. III. 16.) Бог Отац послао је на земљу јединороднога Сина свога, да би сви имали мир кроз веру у Њега. И Христос Спаситељ је зато — **Князь мира** (Ис. VI. 6.), Он је — **миръ нашъ** (Еф. II. 12.) Миротворци, гајећи љубав према ближњима и старајући се о распрострањењу мира међу њима, уподобљавају се Богу Оцу и јединородном Сину његовом, који је измирио људе с Богом. Зато се миротворци и називају и остају синовима Божјим. Усвајајући миротворцима благодатно име синова Божјих, Господ показује суштину и високо достојанство подвига њиховог и високи степен блаженства, које получују они на земљи, и које им је приправљено на небу. Благодатно посињење раскрива се у души нашој синовљом слободом пред Богом. Добијајући то право, миротворци се — не као робови са страхом, него као деца — са љубављу и надом обраћају у молитвама к Богу, преблагоме Оцу.

*) Лествица. У руск. стр. 302.

Јер који се владају по Духу Божјем — говори апостол — они су синови Божји. Јер не примисте духа роштва, оиет да се бојите; него примисте Духа посиначкога којим вичемо: Ава оче! Овај Дух сведочи нашем духу, да смо деца Божја. (Рим. VIII. 14—16.) Како је ово велика срећа за човека у овом животу, могу потпуно осећати и појимати само они, који су се удостојили тога великога дара безграничне добротe Божје. Као синови Божји, миротворци се користе особитом љубављу Божјом, особитим приближењем к Богу и учешћем у Његовој слави и блаженству. Св. апостол Павле овако тумачи права деца Божје: *а кад смо деца и наследници смо, наследници дакле Богу, а сунаследници и Христу: јер с Њим страдамо, да се с Њим и прославимо* (— 17.) Како у обичном животу деца по природном поретку наслеђују своје родитеље, тако се и у царству Христа Спаситеља деца по благодатном посињењу обећава наследство Богу и сунаследство Христу; т. ј. обећава се прослављење у становима Оца небеског заједно са јединородним Сином његовим Исусом Христом.

И тако: *благо миротворцима, јер ќе се синовима Божјим назвати*. Мир је — таково највише добро и колико добра он доноси, како дакле да не жудимо, да га постигнемо и примимо! *Ако је могуће, колико до вас стоји, имајте мир са свима људима* — учи апостол. (Рим. XII. 18.) Још боља добра добијају они, који чувају и у које се усели мир, у животу будућем. *Мир имајте и светињу са свима* — учи св. апостол Павле — *без овога нико неће видети Господа*. (Јевр. XII. 14.) Зато се исти апостол и обраћа са овим добрим жељама Хришћанима: *благодати вам и мир од Бога Оца нашега и Господа Исуса Христа*. (1. Кор. I. 3.) *А сам Господ мира, да вам да мир свагда у сваком догађају* (2. Сол. III. 16.). (Наставиће се).

Тумачење речи и назива,

који се употребљавају у црквеном језику.

По Михајловском „Словару“ и другим изворима радио
Ст. С. Илкић.

Звоњење на „Достойно“. За време освећења светих дарова на светој литургији, са куле црквене звони једно звоно, за које народ

обично вели „звони на достојно“. Назив овај долази отуда, што се ово звоњење започињало некада — као што и данас у Русији бива — при појању песме „Достојно и праведно естъ“, а завршавало се при појању Богородичне песме: „Достојно естъ ѿкв во истиннѣ.“ — У Грчкој не звоне у ово доба, а и у руској цркви, по сведоци патријарха Јоакима, није било овога звоњења, него је тек око половине XVII. века заведено у јужно-руској цркви. У српској цркви звоњење ово почиње са појањем песме „Тѣбѣ поемиз“, а завршује са завршетком појања Богородичне песме „Достојно естъ“. — Цељ је овога звоњења, да се до знања стави и оним вернима, који нису на служби Божјој, да се у светом храму спрема и обавља тајанствено приношење светих дарова, те да би и они духом учествовали у овом приношењу, те тако ма и удаљени учествовали у божанственој Евхаристији, у уживању и примању спасоносних и благодатних плодова њезиних. И данашњим даном многи прави и побожни Хришћани, када чују звоно на „Достојно“, крете се и уносе мисли своје горе к Богу, даваоцу свију добара; други пак по кућама и пољима својима на глас звона тога такође уздижу к Богу срце своје и величају Га за неизмерну милост Његову.

Звѣздица. Звездицом се називају у облику крета спојене две малене дуге. Звездица на свршетку проскомидије ставља се на дискос изнад св. Агнца. Она служи на то, да покровац у који се замотава дискос не би додиривао на дискосу поређане делиће, који су из просфора извађени, те да не би кварии њихов поредак, као и на то да се помоћу ње тачно изнађе средина на коју треба ставити Агнец. У духовном смислу, звездица нам представља ону чудну звезду, која је водила мудраце, који су тражили новорођенога Цара Јудејског, да му се поклоне. Овај смисао звездице види се и из речи, које изговара свештеник, при стављању исте над дискос изнад Агнца — а које гласе: и пришедши звѣзда, ста верхъ идѣже вѣ ѿтроча

Знаменіе крестное. Под изразом „крестное знаменіе“ (крестни знак) подразумева се изображавање часнога крста Христова, које се чини на разним предметима руком, у ком су случају прсти по опредељеном начину сложени, или каквом свештеном утварју која се том приликом у руци држи. Свакоме је познат крсти

знак, што га чини сваки православни Хришћанин при молитви и при разним случајевима н. пр. при звоњењу звона, при почетку сваког доброг дела, при поласку на пут, при изненадним душевним потресима, у радости, жалости или у страху и т. д. Исто је тако свакоме познат крстни знак, што га чини свештеник при благосиљању. Но осим свих наведених случајева, крстни знак се постојано употребљава при црквеном богослужењу и при свршавању свих светих тајана. Тако се н. пр. кади у виду крста, шкروпи се водом у виду крста; мазање св. уљем и св. миром такође се врши у виду крста; при обручењу и венчању свештеник благосиља младенце прстењем и венцем опет у виду крста; при освећењу воде часни крст се погружава у воду у виду крста; при свршавању св. евхаристије свештеник руком чини крст над светим дарима; при рукопроизвођењу нижих чинов клира, при рукополагању ђакона, пресвитера и епископа такође се употребљава знак часног крста, јер по речима Августиновим: „Знаком Крста Господња, уз призивање имена Христова, све се очишћава и освећује“ (бес. I. на Педесетн.).

Знаменовање знаком часног крста, веома је стари Хришћански обичај, који води своје порекло још из времена апостолских. Да је оно пореклом још од самих Апостола уверава нас та околност, што га је примила и што га држи цела хришћанска црква, а без икакве наредбе којега сабора или другог којег позитивног наређења, већ се оно једино по предању врши у Цркви од првих времена и вршиће се све до другог доласка Христова, у слави Његовој, када ће се и крст Његов прославити.

Веома је жалосно, што се веома многи православни Хришћани знаменују крстним знаком без икакве побожности, не слажу пажљиво и по пропису прсте своје, не стављају их на чело, нити их с потребном пажњом стављају на остала одређена места, већ чине то с највећим механизмом и немарношћу машући руком по ваздуху. Неки се опет стиде крста Христова, те не ће ни да се знаменују њиме у потребним приликама, да не би себе изложили подсмеху — по нашем мњењу људи *неверъванныхъ сердець и ушесы* (Дела ап. 7. 51). — Греше дакле сви они, који се стиде или гнушају крста Христова, или га, што је још најгоре, ругају и бешчасте. Јадници заборављају, да нас је Хри-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.R

стос Господ баш крстом спасао од вечне смрти; заборављају да је преблажено и пресвето оно дрво на којем је висео Христос и да је блажен и срећан сваки онај човек, који с вером у распетога Христа и ухваћем на Његово неизмерно милосрђе осећава себе у свакој прилици знаком часног крста, јер је крст Христов слава за ангеле а страшило за демоне, о чему нас уверавају и речи Кирила Јерусалимског, који вели: „Крстни знак је страх за зле духове“ (Огл. Поуч. Кир. Јер. 13, 36). Ко крст Господњи уважава и велича може се надати да ће му награда бити живот вечни и удружење с ангелима, а сваки онај који се крста Христова гнуша, гнуша се на њему за нас проливане драгоцене крви Спаситељеве и такав ће, ако се не покаје, осуђен бити на мучење заједно с ђаволом, тим заклетим непријатељем крста и човека, крстом спасена, и њиме од ада, ђавола и смрти ослобођена.

(Наставиће се.)

Епископи Вршачке Епархије.*

Написао: Митрофан Шевић, архимандрит хоповски.

Спиридон Штибица 1695. Привилегијом цара Леополда I. од 4. марта 1695. потврђен за епископа вршачког.

По једном документу, који се у Будимпешти сачувао, налазимо, да је Спиридон Штибица још јуна месеца 1700. године вршачким владичанством управљао. (Ф. Милекер у преводу Л. Поповића, *Прошлост српско-правосл. владичанства вршачког*. Нови Сад 1881. стр. 7.)

По свој прилици 1702. године преместио је епископску столицу у Карансебеш. (*Ibid.* стр. 7.)

Мојсије Станојевић. 1722—1726. На презентацију митрополита београдског Мојсија Петровића конфирмират царем Карлом путем дворског ратног Савета и коморе 18. априла 1722. (Гласник VI, 71.)

Никола Димитријевић.** Родом из Херце-

* Из *Шемагизма* српске православне епархије Вршачке за г. 1898.

Ур.

** За чудо је, да се он ни у једном списку не убраја у епископе вршачке. (Исп. Гласник VI, 71. — *Летопис књ. 7. 1826 ч. IV стр. XII-XIII.* — Нико у преводу др. Стевана Павловића, Срба у Угарској. Н. Сад 1883. год стр. 457-458.) — Али у Гласнику VI, 74. где се набрајају редом епископи темишварски, спомиње се под бр. 2. Никола Димитријевић, и ту се вели, да је био посвећен за епископа вршачког и да је као такав управљао две године дана од 1726.-1728, као и у чланку А. Сандаћа „Прилог истрорији владичанства вршачког“ („Српски Сион“ 1891. стр. 248.) и Ф. Милекера у преводу Луке Поповића, стр. 10.

говине, а постригом Пеђанин. Мојсијем Петровићем за епископа вршачкога у Карловцима посвећен о избору митрополитском 1726. и конфирмират исте године. (Гласник VI, 74.) Године 1726. августа 15. положио заклетву (Ф. Милекер стр. 10.) За тим 1828. године «благословнија ради вини согласијем освјашченога Синода Архијерејскога» премештен на темишварску епархију (Гласн. VI, 74.). Умро као темишварски епископ 27. Јуна 1744.

Максим Несторовић. 1728—1738. Родом Сент-Андрејац. Посвећен за епископа вршачкога и карансебешкога митрополитом Мојсијем Петровићем у Београду 1728. месеца августа, те на презентацију истога митрополита конфирмират царем Карлом путем дворског ратног савета и коморе 1728. Иншталован у Темишвару митрополитом Мојсијем Петровићем и генералом темишварским Валисом. Умро у Вршцу 1738. (Гласн. VI, 71.)

Када су око 1731. год. Србијанцима дати аустријански барјаци, тада митрополит Вићентије Јовановић одреди вршачкога епископа Максима Несторовића и свога викара у Гроцкој и Смедереву сниже Београда, Јосифа Стојановића, потоњег епископа костајничког, да те барјачке освете и војску на верност поуче, као што су и заиста обојица у све три крајине ходили, т. ј. у параћинску, крагујевачку и црнобарску, вршећи оне церемоније. (Јавор, 1880. стр. 1526.)

Јефтимије Дамјановић. 1739. Пре тога митрополит рашки и новопазарски, који је са патријархом Арсенијем IV. Јовановићем Шакабентом 1737. године прешао у ове крајеве. Конфирмират царем Карлом путем дворског ратног савеза и камаре 1739. Умро је у Бечу исте год.

Исаије Антониовић. 1741—1748 Родио се у Будиму. где је касније и парохом био. Постригао се у манастиру Ковину, где буде постављен и за архимандрита. Њега је као архимандрита заједно са Јосифом Станојевићем слао Мојсије Петровић, чим је постао митрополитом (1726—1730.), у Србију, да уче народ и да га утврђују у верности к Цесару (Јавор 1880. стр. 1526.)

На презентацију митрополита Вићентија Јовановића буде потврђен царем Карлом за епископа арадског, путем дворског ратног савета 15. дец. 1731. (Гласн. VI, 55 *Летопис књ. 7 стр. XI.*)

Смрћу епископа Јефтимија Дамјановића остало је упражњено владичанство вршачко. Епископ арадски Исаије Антоновић заште и потражи и то достојанство месеца јуна 1740. и добије га путем именованја 1741. године, а без знања и благослова митрополита и епископског синода, са чега је било немира у народу и о тој ствари повела се реч и у сабору 1744 године те услед понуштања митрополита Арсенија IV Јовановића Шакабенте даде му се архинастирска привола и благослов и на вршачко владичанство, те да се и једним и другим *ad dies vitae* поносити може, но да по смрти његовој епархија у своје стању остане и да свога посебнога епископа имаде, као што га је и пре имала. И тако је и карансебешко (односно вршачко) и арадско владичанство седам година под једном црквеном поглавицом било. (Гласн. VI, 71. Ф. Милекер у преводу Л. Поповића стр. 11—12.)

Год. 1748. месеца августа 27. би изабран на сабору у Карловцима за архиепископа и митрополита, и на предлог илирске дворске депутације би 11. новембра 1748. у достојанству и потврђен.

Умро је, као митрополит у Бечу, 22 јануара 1749., те је пренесен у Будим и ту сахрањен у цркви светог Димитрија.

Јован Ђорђевић 1749—1769. Родом из Карловаца. Год. 1743. спомиње се као архиђакон (Летоп. 137. 44.). Изабран и посвећен за епископа патријархом Арсенијем IV Јовановићем у Карловцима, 15. августа 1746. и именован за Осек и Осечко поље, где је остао све до 1748 год. Год. 1749. изабран за епископа вршачког и карансебешкога, пошто је додашњи епископ Исаије Антоновић изабран био за архиепископа и митрополита карловачког. У априлу и г. прими у Бечу декрет, да има становати у Вршцу *provisorio modo*, без знања Синода, те на презентацију митрополита Ненадовића потврђен царицом Маријом Терезијом путем илирске дворске депутације 14. јула 1750. год. (Гласн. VI, 72. Летоп. 7. XIII.)

Год. 1757. удари камен темељац епископском двору и капели у њему.

После смрти митрополита Ненадовића († 15. авг. 1768.) буде рескриптом царице Марије Терезије од 11. новембра 1768. именован за администратора митрополије, а на сабору пак карловачком 27. августа 1769. изабран за

архиепископа и митрополита, те у том достојанству 3 (14) септембра и. г. и потврђен. Умро у недељу светих отаца 12. (24.) маја 1773. и сахрањен 17. (29.) маја у манастиру Крушедолу.

Викентије Поповић. Од 4. окт. 1774. до 16. дек. 1785. Родио се у Пожаревцу у Србији 1711. год., откуд је са својим родитељима, због нападаја турског, у Срем дошао. Књизи се учио у Вуковару код магистра Боггића. Није се женио. Год. 1728. дошао је у манастир Шишатовца, где се као манастирски ђак спремио за монашки чин, и те исте године 6. октобра буде пострижен руком јеромонаха Глигорија. Год. 1734. јуна 29. буде у Северину у храму св. апостола Петра и Павла рукоположен за ђакона, а за презвитера пак 18. априла 1735. у манастиру Лепавини, у оба степена од Симеона Филиповића епископа хрватскога. За игумана шишатовачког произведе га патријарх Арсеније IV, дана 12. августа 1739., у светониколајевској цркви карловачкој, а за архимандрита пак митрополит Павле Ненадовић у манастиру Шишатовцу дана 28. маја 1751.

У манастиру Шишатовцу провео је као игуман 12 година, а као архимандрит пуних 24. године. Из многих се манастирских записника види, да је себе прегоревао за благостање манастира свога. Прекомерно је љубио своју шишатовачку обитељ и сав свој живот посветио је напретку манастира Шишатовца, који тада беше лавра фрушкогорских манастира. А да се уз старање о напретку поверене му задужбине српске радо бавио и књигом, види се отуда, што се у књијници манастирској налази највише његових књига из XVIII. века.

Но не само да је био вредан и добар настојатељ манастира свога, већ је био велики ктитор пострига свога, па шта више и основатељ садашње нове цркве манастира Шишатовца, јер је садашњу цркву, која је трећа по основу Шишатовца, подигао о своје трошку, на оном истом месту, где је и стара црква била. Основ је истој положен 1758. а довршена је 1778. године.

У синоду 1774. у Карловцима буде изабран за епископа вршачке епархије, која беше упражњена од 1769. до те године, и 6. јуна и. г. од митрополита Викентија Јовановића Видака предложен преко ц. кр. комесара ба-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

рона Матезена, те потврђен дипломом царице Марије Терезије 24. августа 1774. год. (Гласн. VI, 72—73.) Год. 1774. октобра 4. посвећен у Карловцима за епископа епархије вршачке и карансебешке; а 1775. фебруара 8. иштадује га у Вршцу саветник администрације Покач и епископ темишварски Мојсије Путник (Ibid. 73.).

За доба његове епископске управе установљена је 1775. интервенцијом илирске дворске депутације конзисторија вршачке епархије; исто тако саграђена је саборна црква вршачка, коју он свечаним начином као своју нову катедралу освети 28. октобра 1785. године. А потпомагао је са годишњих 140 фор. и српске основне школе вршачке.

Наредба илирске дворске канцеларије од 28. августа 1777., која се публиковала у Новом Саду и Вршцу, по којој се укидају неки празнични дани, а нарочито пак којом се забрањивало сахрањивање мртаца у отвореним сандуцима, ношење у цркву и онојавање, изазва у свештенству и народу и у Новом Саду и у Вршцу велико огорчење и праву побуну. У Вршцу се народ побунио лицем на Митровдан 25. октобра 1777., и том приликом владика Вићентије Поповић мало није главом платио. О самом том жалосном догађају тога дана у Вршцу прича нам Ф. Милекер у преводу Л. Поповића у споменутом спису на стр. 23—27.

И као епископ вршачки старао се око напретка пострига свога, манастира Шишатовца. О томе сведоче многе утвари црквене, епископска одјејанија и драгоцености, што се чувају у ман. Шишатовцу, а дар су епископа Вићентија. Међу драгоценостима има златан крст и ланац с драгим каменом, који је пре неколико година процењен на хиљаду дуката. Тај крст с ланцем метнуо је Вићентије као епископ вршачки на мошти св. Стефана Штиљановића и то овом приликом. Црква се довршивала баш онда, кад је он отишао као епископ у Вршац, а тело св. Стефана Штиљановића било је дотле у капели близу манастира. При поласку у епархију замоли митрополита, да му јави кад буде све у Шишатовцу готово, да дође и да буде при свечаности. Но митрополит му није за времена јавио, те кад је дошао, а свечаност већ прошла. Он онда седне код црквених врата и плакаше; за тим уђе у цркву, целива св. мошти светитељске, скине

са себе крст са ланцем и метне спаситељу на прса. Крст је у кутији, а на леђи запис, писан руком владичином и датиран 10. септембра 1778., у ком запису владика вели: да је крст пређе био својина митрополита Исаије Антијевића, да га је он откупио «великом ценом» и даровао манастиру Шишатовцу, Матери Божјој и светоме Стефану, те да био проклет, који га скине.

Поживео је 76 година. Боловао је само неколико дана. Са назеба добије на десној руци првени ветар (Rothlauf), који је са руке у 4—5 дана прешао к срцу, на које надође вучац и наступи смрт. Умро је 16. децембра 1785., те онојан 21. децембра у катедралној цркви вршачкој и затим пренесен у манастир Месић и сахрањен тамо у новозидату гробницу.

По завештају његову пренесе 1810. архимандрит шишатовачки Гаврило Стефановић кости његове у постриг му у манастир Шишатовца, где буду сахрањене у велелепној цркви његовој у стени са западне стране у женској препрати, а по жељи и мисли његовој: да где је душа радо и мирно боравила, да ће ту и кости мирно почивати.

Год. 1885. децембра 16. одржало је тадашње братство шишатовачко стогодишњи парастос великом ктитору манастира Шишатовца и основатељу данашњег велелепног храма светобогородичног — епископу Викентију Поповићу.

Јосиф Јовановић Шакабента. 29. окт. 1786. — 19. дек. 1805. Родио се у Пригу око 1743. године. Отац му се звао Андрија, млађи брат патријарха Арсенија IV- Јовановића Шакабента, који је био 1747. прота у Пригу, где је и умро 1759. год. Владика Јосиф беше од племенита рода, пошто је повељом армалном од 11. септембра 1746. царица Марија Терезија архиепископа и митрополита Арсенија IV. Јовановића Шакабенту, његова брата Андрију са потомством, као и потомством патријархова брата Пешка на племство краљевине Угарске издигла.

Год. 1758., лицем на Божић 25. децембра, рукоположен је за ђакона епископом вршачким и карансебешким Јованом Ђорђевићем; 1760. на дан васкресенија Христова произведен за протођакона, а 1770. на велики четвртак (1. априла) за архиђакона Јованом Ђорђевићем, као архиепископом-митрополитом.

Год. 1774. рукоположи га митрополит Викентије Јовановић Видак за презвитера и за тим 8. јуна и. г. на празник духовски произведе га за протосинђела.

Год. 1774. октобра 19. у дан недељни прими монашки чин у манастиру Раковцу, те пострижен буде руком епископа темишварског Мојсија Путника а у присуству епископа вршачког Викентија Поповића и горњокарловачкога Петра Петровића. Исте пак године 1. новембра произведе га митрополит у карловачкој саборној цркви за архимандрита манастира Раковца.

У суботу дана 31. јула 1781. буде посвећен митрополитом Мојсијем Путником у Карловцима за епископа пакрачког и славонскога и целога Ђенералитета varaјдинског.

Год. 1784. премешта се са пакрачке епархије на бачку у Нови Сад.

Год. 1786. премештен буде са епархије бачке на епархију вршачку и то рескриптом цара Јосифа II. од 15. и 20. јуна 1786., преко комесара барона Орци-а, те свечано иншталован у Вршцу 20. октобра 1786.

У реду епископа вршачких заузимаше врло угледно место. Он беше пријатељ науке, веран син свога народа. Он се и саветом и речима и делима старао око напретка своје епархије. На народно црквеном сабору у Темишвару 1790. године, који је имао да испита жеље и тежње српскога народа, он је на челу мањине агитовао, да се успостави од Угарске независно војводство. Год. 1790—91. интервенисао је у Бечу, да се Вршац прогласи слободном краљевском вароши. Но трајан споменик подигао је себи тиме, што је основао прву средњу школу у Вршцу, те уз припомоћ и надзор његов Вршац доби „граматикалну школу“ (нижу гимназију). Уз ову школу подигне он још пре 1799. интернат за добре ученике, који не имадоше довољно средстава за школовање, на ову сврху прилагаху и многи приватни људи. (Милекер *ibid.* стр. 33—35).

Год. 1791. доби наслов краљевског конзилијара; а 1792. заједно са осталим епископима православним постане чланом и магнатом сабора мађарског.

Год. 1793. обновио је од Турака порушени манастир Месић у епархији вршачкој.

Умро је у Вршцу дана 19. (31.) децембра 1805. и сахрањен у цркви светониколајевској

у гробници под амвоном, пред дверима, дана 29. децембра 1805. (10. јануара 1806.)

Петар Јовановић Видак. 23. нов. 1806. —9. дек. 1818. Родио се 1. јула 1768. у Сремским Карловцима. Свршио је гимназију у Пожуну, те наставио науке у Немачкој на универзитету у Јени, где је за три године дана и „богословске науке охотно изучавао“. После свршених наука узме га митрополит Стефан Стратимировић к себи у двор.

По налогу митрополита Стратимировића као јереј ступи у монашки чин и пострижен буде руком епископа бачкога Јована Јовановића у манастиру Хопову 21. септембра 1793., при игуману хоповском Самуилу Нешковићу, намеанику Атанасији Васиљевићу и јеромонасима ГенADIЈУ Радонићу и Иринеју Александровићу.

Кад је митрополит Стратимировић отворио карловачку богословију 1794. године, био је Петар Јовановић Видак, као протосинђел, први учитељ на новоотвореној богословији карловачкој.

Год. 1797. јуна 21. произведен је за архимандрита хоповског: а кад је Стефан Авакумовић постао епископом (21. марта 1798.) премештен буде као архимандрит у манастир Гргетег.

Год. 1801. месеца јула буде синодално изабран за епископа горњокарловачког, те је одмах и посвећен 30. јула 1701., а иншталован у Плашком 29. септембра и. г.

Год. 1806. новембра 8. премештен буде за епископа вршачке епархије, те 23. новембра и. г. свечано у Вршцу иншталован.

Год. 1808. именован правим тајним саветником.

После шестодневног боловања умре 9. децембра 1818. год. у Вршцу и сахрањен у гробницу светониколајевској цркви вршачкој.

Максим Манујловић. 21. јануара 1829—1833. Родио се у Араду. Крштено му име беше Михаил.

Год. 1819. септембра 18. ступи у монашки чин у манастиру Крушедолу и пострижен буде руком архимандрита крушедолскога Димитрија Крестића. Добио је у монаштву име Максим.

Пре ступања у монашки чин беше протопрезвитер великоварадски. Говорио је језике латински, немачки, мађарски и румунски.

Као архимандрит хоповски посвећен је за епископа вршачкога 21. јануара 1829. Све-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

чани улаз у своју епархију и у резиденцију
Вршац држао је је 7. априла 1829., и том
га је приликом поздравио песмом Софроније
Ивачковић, а одом Јован С. Поповић, те нај-
после и омладина српска пештанскога универ-
ситета славпојем уз епископа Станковића, Хра-
нислава и Нестора Јовановића. Исте године
6. септембра у присуству краљ. повереника и
митрополитског мандатара свечано инсталован.

Год. 1833. децембра 18. премештен на
епархију темишварску.

Умро је као епископ темишварски 7. фе-
бруара 1838., сахрањен у световазнесенској
цркви у Темишвару.

(Свршиће се).

Дописи.

Мохач, 23. маја (4. јуна.)

(Дочек Његова Високопреосвештенства
господина епископа будимског Лукијана Бог-
дановића.) Намеру Његова Високопреосвештен-
ства господина епископа, да обиђе своју ди-
јецезу, поздравили су сви верни са неописаном
радошћу и одушевљењем, јер од живи сада
нико не памти, да је епископ будимски своју
дијецезу обилазио. Када је народ српски у
питомој Барањи чуо, да ће му поглавица
црквена и народна доћи у средину, да га види,
да разабере како живи, да ли је чврст у вери
и милој народности, да на извору чује, какви
га боли притискују, те да према томе свему
и лека нађе, — када је народ српски за ту
спасоносну одлуку свога Архијереја дознао, он
се спремио да свога милог црквеног верног
старешину дочека онако искрено и топло, како
то умеју само они верни учинити, који свог
архијереја тако искрено љубе, и који су тако
синовски одани својој црквеној поглавици,
као што је српски народ у будимској дије-
цези одан свом Архијереју високопреосвеште-
ном г. *Лукијану Богдановићу*.

Српски народ овде у Барањи одликује се
својом свешћу, својом љубављу према својој
цркви и школи, које он чува брижљиво, јер
је свестан тога, шта му је црква и школа.
Сваки Барањац знаде, да му без тога као
Србину опстанка нема. Камо лепе среће, да се
могу наћи извори, који би српском народу у
Барањи могли у помоћи бити, да не малакше.

Његово Високопреосвештенство г. епископ
Лукијан Богдановић, као брижан архинастир,

желећи да се о свима одношајима народног
нам живота у будимској дијецези из непосред-
ног посматрања увери, одлучио је, да ове го-
дине прегледа целу Барању, пошто је лане
горње крајеве своје дијецезе обишао.

У Барањи је српски народ будимске ди-
јацезе најзбијенији, те се може казати, да је
Барањац срце будимске дијецезе. А полазна
тачка у Барању је Мохач, где је седиште и
протопрезвитера.

У Мохачу је дакле Његово Високопрео-
свештенство отпочело своју каноничну визи-
тацију.

Већ се из раније почела припрема, да што
свечанији, а при том усрднији дочек спреме.

Његово Високопреосвештенство је желез-
ницом у недељу, 23. маја (4. јуна) стигао у
Мохач. Већ је на путу био усрдно поздрав-
љан и свечано дочекиван на станицама, као
у Печују, где се пратњи придружили тамошњи
одлични Срби, у Немет-Боји (Német-Boly) где
је политична власт, и изасланство оближњих
црквених општина Његово Високопреосвештен-
ство поздравило, тако и у Виљану (Villány).

Из јутра се у недељу рано могло видети
у Мохачу свечано расположење како Срба тако
и становника осталих вера и народности, свако
се то ужурбао, да буде учесник у свечаностима,
које се спремале. У 1/28 огласе тонови, да је
Његово Високопреосвештенство стигло на ста-
ницу. Забрујаше звона у свима црквама, а
на укусно украшеној станици поздрави Његово
Високопреосвештенство у име политичких вла-
сти поджупан барањски а у име црквене оп-
штине председник јој др. Тодор Андрић. За
тим се у парадним кочијама крену Његово
Високопреосвештенство праћен силним кочијама,
у којима беху представници пол. власти у гали
обучени, представници црквених општина и
других корпорација. Пред кочијама су ишли
коњаници, те се овај импозантни ред крену
кроз окићене и славолуцима дивно украшене
улице, према српској цркви.

Како је било, тако рећи сво свештенство
барањско на окупу, то је велики број све-
штенства дочекао у орнату Његово Високо-
преосвештенство при улазу у цркву, која је
била, као и порта, зеленилом искићена.

Његово Високопреосвештенство ушло је у
народом препуну цркву, и пошто се Богу по-
могло, буде од окружног протопрезвитера Мо-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

хачког, преч. г. Гаврила Бољарића у име народа поздрављено.

Његово Високопреосвештенство се захвалило на поздраву и у подужој беседи, поучило је присутни народ, упутивши га, да буде чврст у вери, одан узвишеном Владару и драгој домовини, да чува своје народне особине и име своје, да чува и негује своје народне обичаје, које је од својих предака примио, и да се клони свега онога, што га може материјално упропастити.

Ову дивну, поучну и за народ разумљиву беседу, која је ишла од срца к срцу, примио је народ са неописаним одушевљењем, и клицању „живео!“ не беше краја

По свршеној молитви отишло је Његово Високопреосвештенство у свој стан код преч. г. проте, праћено одушевљеним усклицима народним. У 9 сахати почела је архијерејска служба, на коју се искупио толики свет, жељан да види свога архијереја и још невиђене архијерејске службе, да се од силног народа ни у порту црквену није могло ући. У цркви су на одређеним местима стајали представници свију политичких власти и разних корпорација.

Дирљив призор беше, када је Његово Високопреосвештенство за чтеца произвео малог Радослава Андрића сина председника црквене општине. На овој служби рукоположен је за ђакона и новосадски протопрезвитерски капелан г. Јован Вујин. И тако је овдашњи народ имао прилике да види и оне свештене радње, које до сад никада није видео. Свет, и наш и стран, стајао је, тако рећи један другом на рамену, само да се може наживати у досад невиђеном призору. На кору су појали учитељи и други чланови мохачке омладине, који су за ову прилику певачко друштво саставили.

После свршене службе примало је Његово Високопреосвештенство у лепо украшеној и пскићеној српској школи поклонство разних изасланства политичких власти црквених, општина, школа и осталих корпорација, којих је толико било, да је примање до $\frac{1}{2}$ 2 трајало. Свештенство барањско предводио је окружни протопрезвитер пречасни г. Гаврило Бољарић, а српско учитељство, које је у лепом броју било заступљено, предводио је наш референт, г. А. Јорговић, који је за ову прилику из Новог Сада дошао.

У 2 сата био је свечан обед у мохачкој

касини, на коме су учествовали осим Његовог Високопреосвештенства сви врховни представници политичких, црквених и школских власти, високи званичници из Печуја и Мохача, речју, најодабранији елементи, како српски, тако и осталих вероисповести и народности. Овом приликом су учествовањем својим у дочеку показале остале народности необичну љубав и поштовање према Његову Високопреосвештенству, који је својим љупким опхођењем на мах све задобио. Та љубав и оданост према Његову Високопреосвештенству од стране Мађара, Немаца и осталих народности, као и пријатељски одношај према Србима овдашњим, налази свога узрока и у вазда родољубивом раду овдашњих одличних Срба, као што је земаљски посланик г. Јосиф Јагић, даље председник црквене општине и др. Теодор Андрић и др.

На овоме свечаноме обеду пало је много лепих и одушевљених здравица Његовом Високопреосвештенству у којима су говорници наглашавали благотворни утенај, који ће састанак архијереја са својом паством, као и пријатељски одношај са врховним државним и управним властима, по даљи развитаку црквено-народног нам живота имати.

После подне је Његово Високопреосвештенство дошло на вечерње, којом приликом је како црква, тако и порта била дунком пуна света. После свечано одслуженог вечерња прочитан је народу брзојавни поздрав Његове Светости преузвишеног г. патријарха *Георгија*, који је поздрав са неописаним одушевљењем и дуго-трајним усклицима радости примљен.

После вечерња је искупљена младеж у порти играла коло, и Његово Високопреосвештенство окружено господском пратњом бавило се дуже времена, гледајући забаву омладине, која је Његово Високопреосвештенство при поласку благодарно и одушевљено поздравила.

У вече је земаљски посланик г. Јосиф Јагић у част Његовог Високопреосвештенства давао господску вечеру, на коју су били позвани сви одличнији представници разних власти и корпорација, које су у дочеку учествовале.

Сутра, у понедељак, посетиће Његово Високопреосвештенство овдашњу српску школу, капуцински манастир, боницу и учиниће неколико посета, а после подне отићи ће са својом пратњом у Шумберак, за тим у Дуна-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Сечуј, негда славном седишту патријаршије. У току ове недеље ће довршити своју каноничну визитацију у Барањи.

Колико ми је познато биће архијерејских богослужења још и у Липови, Бану, Качфали и Шиклушу. А посетиће црквене општине и Мапшу, Шароку, Кишфалуби, Херцег Суљошу, Дарди, Болману, Брешену, Ланчугу, Мађар-Боји, Мовоштору, Срп. Титошу.

Уверен сам, да ће свуда, где год Његово високопреосвештенство дође, бити како од свога народа, тако и од осталих вероисповести усрдно и радосно дочекано, а овај додир са народом служиће на утврђењу вере и имена у нашем народу, те неће дати, да малакше, јер ће из тога, што народ види, како његов архиепископ о својој стади бригу води, црпети нове снаге, која ће га челичити и неће му дати да малакше.

Желимо Његовом Високопреосвештенству, да у повољном здрављу доврши своје путовање по питомој Барањи.

— виђ.

У Сантову, 26. маја 1899. г. Свештеничка иновед сомборског протопрезвитерата, која се требала одржати овде 18. маја, није одржана због рђава времена. Реченога дана дошла су само три свештеника, а на име г. Кузман П. Јанковић парох Рајички, г. Милутин Григоријевић парох бајски и сабрат манастира Ковиља јеромонах о. Иринеј Хаџи-Милаковић администратор парохије у Станишићу. Поменути свештеници заједно с местним душепопечитељем г. Милутином Гавриловићем, приступили су пре св. литургије св. тајни покајања, а затим су саборно одсужили св. литургију под начелством јереја К. Јанковића. Народа је била пуна црква. После службе је народ са живом пажњом слушао причање оца Иринеја о светој земљи и хришћанским светињама, које се тамо налазе.

*

Овдашњи римски плебанш, сходно познатој пракци, напада и ружи нашу свету веру на сваком кораку. Назива ју јавно „поганском вирома“. Даје штампати неке изјаве, раздаје их по народу и путем истих — истина индиректно — позива народ да се враћа у римство. Али се овдашњи народ врло слабо одазива његовој жељи. Штампане изјаве његове, лично му носе и враћају их натраг молећи га, да их поштеди и на миру остави, јер су они с православном вером задовољни.

Врхунац своје слободе у понашању према православној цркви и њезиним преставницима, манифестовао је путем сомборског листа „Bácska“, у којем је штампао неко отворено писмо и упутио га на Његову Светост Патријарха. Овим је г. плебанш прекорачио границе учтивости; он је и као свештеник и као интеллигентан човек требао да зна, да се писање отворених писама противи друштвеној тактици а и званичном поретку, те да за објашњавање у евентуалним случајевима постоји званичан пут и начин. Уверени смо да би г. плебанш погодио исти пут, да су му мере чисте биле, али је он своју праву намеру — да наше духовне власти денунцира и компромитује пред мађарским јавним мњењем — умотао у плашт лажне бојазни и страховања за чистоту науке и обреда наше свете цркве. У поменутом писму на име позива он Његову Светост, да стане на пут злоупотребама које се овде чине завођењем неких „чисто римских“ обичаја.

Наиме, он тврди, да је звонење у јутру, у подне и у вече на „анђелско поздрављење противно православној Цркви.“ — а ми му додајемо, да се то звонење не противи ни догу а ни пракци наше цркве. Зар код нас не постоји звонење на деветој песми на јутрењи и звонење иза претварања часних дарова за време појања „Достојно естъ“ на св. литургији, а шта се тиме друго хоће, него да се подсети и позову верни да славе и величају Богоматер? Па зар је дакле онда противно, нашој цркви да заведе стално звонење у истој цели, када то прилике и околности изрично захтевају?

Даље наводи како је противно обичају православне цркве ношење бројаница и употреба римског молитвеника. Чудимо се да г. плебанш не зна, е је обичај ношења бројаница баш прави источњачки обичај; та ено на целом православном Истоку па и у Босни и Херцеговини, по негде и у Србији, а у Ст. Србији и Македонији скоро свугде, сви православни носе бројанице, о монасима и да не говоримо. Односно тога што верни овдашњи употребљавају римске молитвенике и поју неке римске црквене песме, можемо казати, да се и то не противи суштини наше цркве. Поју се само оне песме, које не стоје у противности с науком и с догматима наше цркве. У осталом г. плебанша се најмање тиче начин нашег поступања и ми му на сва његова замања и пребацавања можемо одговорити, „за што

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

је срце твоје накосно ако смо ми добри и попустљиви?“

Г. плебанаш је само своје незнање показао, кад је тврдио, да се код нас не држе свакидашња богослужења, о Ускреу не освећује јестиво итд. О свему томе требао се претходно извести, па тек онда неке тврдње износити. На пребацивање његово, да ми сматрамо за главу наше Цркве Господа Исуса Христа, а овамо се ругамо и гнушамо поздрава „Хваљен Исус“, можемо толико одговорити, да код нас тај заиста лени хришћански поздрав није уобичајен, али да га се никако не гнушамо и да му се не ругамо, већ ако нас ко њиме поздрави, ми му сходно и отпоздравимо, а не да забрањујемо примање истог поздрава,

Најзад ћемо се обазрети на тврдњу г. плебанаша, да православни у опште врло мрзе римску цркву. И ова је тврдња неистинита. Илузорно је и доказивати толеранцију наше цркве према свакој вероисповеди а особито хришћанској. На против и историја света и историја православне цркве и повест српскога народа, па и садашњост, јасно нам сведочи, да се у римској цркви забављало на љубав, коју је Христос проповедао, те се у место тога проповедало а и данас проповеда, да треба мрзити сваког оног ко није у њезиноме крилу.

Оволико нађосмо за потребно да се позабавимо с тврдњама г. плебанаша, уздајући се да је ово први, али уједно и последњи пут.

Ст. С. Илкић.

Позив.

Дана двадесетосмог Фебруара 1899. прешло је у Сантову више од хиљаду душа у православну веру.

Пошто пришла браћа нису у стању из својих сопствених средстава цркву, школу и парохијски дом да подигну и да набаве све оно, што је за опстанак једне црквене општине потребно; а уздају се у нашу помоћ — образовао се у *Солбору* потписани *Одбор*, који је на себе примио ту хришћанску дужност, да на горњу цјел покупи милодаре у народу нашем.

У ту сврху штампамо и овај позив, обраћајући се њиме у првом реду на наше црквене општине, молећи их, да прихвате ову свету ствар и у помоћ притеку новчаним прилозима, а тако исто и да посре-

дују ради што обилатијег одзива од стране појединаца у своме месту.

Поред црквених општина обраћамо се и на сву осталу православну браћу и сестре, молећи их, да сваки и свака по својме могућству приложе на ову свету цјел; јер овде је и најмањи дарак велика задужбина.

Новчани прилози нека се шаљу на одборског благајника госп. *Миливоја Каракашевића* књижара у *Солбору*.

У *Солбору* 7. Маја 1899. године.

Прота *Љубомир Купусаревић* председник. — Др. *Петар Цветковић* потпредседник. — *Исидор Новковић* перовођа. — *Жарко Ј. Поповић* перовођа. — *Јаша Гергуров* контролор. — *Миливој Каракашевић*, благајник.

Чланови одбора: *Јонан Арсеновић*, *Стеван Арсеновић*, *Јован Благојевић*, *Младен Борђошки*, *Марко Бељански*, *Др. Ненад Бикар*, *Др. Јован Вујић*, *Никола Ђ. Вукићевић*, *Петар Вукићевић*, *Никола А. Вуић*, *Стеван Вукићевић*, *Милутин Гавриловић*, *Др. Паја Дракулић*, *Др. Стеван пл. Зако*, *Љубомир Јездимировић*, *Никола Ковачић*, *Др. Давид Коњовић*, *К. А. Косовић*, *Младен Коњовић*, *Др. Стеван Кронић*, *Никола Кирјак*, *Стеван Лугумерски*, *Новак Машић*, *Јован Момировић*, *Никола Малешевић*, *Тодор Обушковић*, *Ђорђе Павковић*, *Др. Ђена Павловић*, *Милан Стојшић*, *Цвета Шићански*.

ЛИСТАК.

Б Е Л Е Ш К Е.

(Његова Светост,) патријарх српски, преузвишени господин *Георгије Бранковић*, благозvoleо је посетити манастир Беочин, на дан овогодишње његове „славе“ (Спасов Дан) у пратњи г.г. протосинђела дра *Георгија Летића*, протођакона *Данила Пантелића* и јерођакона *Мирона Војновића*. Истога дана богослужио је св. патријарх св. литургију, уз многобројну асистенцију, на радост и душевну насладу многобројнога побожнога народа на манастирску „славу“ искупљенога. „Славски игуман“ био је *Привино-Главски игуман* преподобни г. *Теофан Косовац*. Његова Светост благоизволела се, у пратњи дворјана, вратити у своју резиденцију у петак пред вече.

(Испит зрелости) на Карловачкој гимназији отпочео је јучер у суботу, под председништвом кр. зе-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

млађскога школскога надзорника велеможнога г. дра *Фрање Мајкснера*, а на гимназији Новосадској отпочети ће сутра, у понедељак.

(На Карловачкој Гимназији.) дана 2. (14.) јуна, т. ј. у среду, у 5 сати по подне, одржаће се јавна вјжба из шведске гимнастике, трчања, хрвања и борења са сабљама у гимназијској авлији. Вјжбаће ђаци свију разреда гимназије Карловачке.

(Шематизам Вршачке Епархије.) Примили смо званично издање шематизма Вршачке епархије за г. 1898, што га је написао *Димитрије Јанковић* пр. бележник епарх. управе. Стр. 164. Цена 1 фор. У данашњем броју отштампавамо из тога шематизма биографске податке о епископима Вршачке епархије, што их је написао вреч. г. архимандрит *Митрофан Шевич*; а отштампаћемо и податке, што их је написао парох Панчевачки г. *Лука Поповић* о манастирима Вршачке епархије.

По марљиво израђеном шематизму било је г. 1898. у Вршачкој епархији: 77 цркви и 17 капела; 97 парохија, и то 12 прве, 15 друге, 12 треће, 14 четврте, 17 пете и 27 шесте класе; 45 пароха, 16 системизованих помоћника, 29 администратора, 4 капелана, 2 ђакона и 9 свештеника изван епархије и изван парохијске службе. Свега 105 свештеника, и то по чину 83 мирског и 22 монашког чина. Одликаних 37, неодликаних 68. Домова 26.377; душа 133.323 свега, и то 66.750 мушких, 66.573 женских, 28.178 брачних парова, 1941 удоваца, 4236 удовица: 159 помешаних и 2486 дивљих бракова; 1092 наварена; 36 вероисповедних школа, и то 10 мушких, 11 женских, 15 мешовитих; оспособљених учитеља 10, а учитељица 29, неспособљених учитеља 10; ђака од 6—12 година 14.685; од 12—15 год. 6617. Случајева рођења било је у г. 1898. 5252, смрти 5154, а венчања 828 (!!) У своје време обазрећемо се на ове бројеве, — јер они много што шта казују.

(Управни Одбор Матице Српске) имао је у суботу 22. маја (3. јуна) своју редовну седницу под председништвом Павла Гостовића, потпредседника друштвеног. Од предмета спомињемо: Јавља се, да је умрло стари члан Матичин Сима Костић парох пештански; чланови Одбора одају му почаст устајањем са својих места. — Узимају се на повољно знање извештаји ревизора Управног Одбора Мите Коде, А. Кајновића и Ђ. М. Поповића и ревизора Главне Скупштине од 1899. Анд. Матића, Пере Дамјановића и Ст. Милованова, о прегледаним рачунима и рачунским закључцима за год. 1898., о свима фондовима под управом Матице Српске. Министар-

ство просвете шаље рачунарским чиновницима разрешнице на рачуне фонда Павла Јовановића и Симе Ђорђевића за год. 1897. — Налаже се фискалу друштвеном, да према наредби Министарства просвете зготови основно писмо за фонд Милоша и Марије Димитријевића. — Благајница јавља, да је примила за фонд Милоша и Марије Димитријевића легат од 10.000 фор., с интересом од 523 фор. 50 нов. из Централног Кредитног Завода. — Наредбује се, да се табаци из „Списка“ књига и рукописа у библиотеци „Матице Српске“, у које су непажњом уредника тога „Списка“ гдекоји српски писци убројани у писце хрватске, из „Списка“ искину и утамане; уједно се умољава Књижевни Одбор, да погрешке исправи, да би се на основу тих исправака нови табаци штампали и у „Списак“ уметнули. — Молба Ђоке Ковача у Долову, ради заштите против тамошњег једног адвоката, који силом и против воље удовичине утерује потраживања масе пок. Васе Ђурђева, издаје се фискалу друштвеном, да ствар извиди и по потреби у Панчево и Долово оде. — Према решењу комисије, Луке Јоцића и Арк. Марковића, да новостворени пут на Сајлову, земље задужбине Марије Трандафилке, није потребан, наређено је, да се тај пут загради и затвори. — Још су издани неки зајмови на пушларну сигурност. —

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 61 2-2

На основу закључка срп. прав. црлв. општине у Голубинцима од 12. (24.) новембра 1898. бр. 3. и одобрења сл. архид. админ. одбора од 23. нов. 1898. бр. АО. 1218/614. ех 1898. расписује се дражба на мањак и то:

1. Зидарска радња са материјалом	
процењена на	980 ф. 66 н.
2. Тесарска радња са материјалом	586 ф. 37 н.
3. Столарска, лимарека итд. радња	884 ф. 30 н.
4. Сликарска, молерска и позлатарска	1900 ф. -- н.
	Свега 4351 ф. 33 н.

Дражба ће се одржати 30. маја (11. јуна) 1899. у 2 сата после подне у овдашњој комуналној основној школи.

Општина задржава себи право поверења према подузетнику.

Ближи услови и све друго што се на ову радњу односи, може се увек дознати код потписаног председништва.

У Голубинцима 17. (29.) маја 1899.

Председништво цркв. општине.

ОГЛАС ДРАЖБЕ. 62 2—2

Српска прав. цркв. општина у Соколовцу (код Беле Цркве) расписује овим дражбу на мањак ради оправке своје цркве с поља, покривање цркв. крова изнова шиндром а цркв. торња лимом.

По предрачуну цена за исти рад урачуната је у своти 1632 ф. 91 нов.

Дражба ће се одржати 6. (18.) јуна т. г. у 2 сата после подне.

Предрачун и дражбени услови могу се код потписаног председништва прегледати.

Подузимач је дужан од горње своте 10% јамчевине општини положити, која ће му се свота после обављене колаудације натраг повратити.

У Соколовцу 17. (29.) маја 1899.

П. Милошевић
парох председник

Ad. 22. маја (4. јуна).

63 1—3

СТЕЧАЈ.

На српској православној вероисповедној школи у Новом Св. Ивану, са којим је местом скончана ова плата: 800 круна (400 фор.) у готовом новцу; 80 кр. (40 фор.) за пофторну школу; 50 круна (25 фор.) за вођење пера у одборским и скупштинским седницама, како школским, тако црквеним, два јутра ораће земље, на коју учитељ све терете државне плаћа и за коју се може добити 40 фор. аренде.

Учитељ ће бити обвезан школском уредбом прописане предмете предавати и децу у црквеном појању обучавати.

Компетовати могу само они, који су сомборску препарандију свршили и испит из мађарског језика положили.

Општина жели, да се компетенти лично пријаве, што ће се јако у обзир узети.

Рок стечају је 11. (23.) јула о. г. када ће се и избор обавити.

У Новом Св. Ивану 21. маја 1899.

Председништво.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 64 1—1

Дана 13. (25.) јуна 1899, одржаће се у 2 сата по подне усмена јавна дражба у Добановцима, у сврху оправка парохијалног дома, те градње штале и шупе. Искљична цена установљена је на 442 фор. 23 нов.

Дражбоватељи имају пре дражбе положити у руке председника жаобину и то 5% од искљичне цене. Досталац има положити председништву 10% јамчевине, која остаје код истог све дотле, док се не обави коначна прегледа.

Нацрт и трошковник стоје на увиду сваки даи код председништва ове општине.

Срп. прав. цркв. општина у Добановцима 19. (31.) маја 1899.

Председник:

Тома Дошан

Перовоја:

Данило Гламочлија
равн. учитељ.

Ad бр. К. 214/213. ex 1899.

60 2—3

Е Д И К Т.

Услед бракоразводне молбе Драгутина Дарабуца и: Јакова против супруге му Марије рођ. Барачков, сада непозната боравишта — овим се позива супруга Марија, да има у року од 6 месеци, рачунајући од дана првог уврштења овога едикта у новинама, овој конзисторији или сама лично престати или место свога садањег пребивања пријавити, јер ће се иначе против ње поведена бракоразводна парница и без ње окончати.

Из седнице Архидијецезалне Конзисторије, држане у Карловцима 28. априла (10. маја) 1899.

Архидијецезална Конзисторија

СТЕЧАЈ. 58 3—3

Српско-православна цркв. општина у Дарувару (Славонија) на темељу скупштинског закључка од 30. априла (12. маја) о. г. тач. XIII. — расписујесе овим стечај за учитеља на својој аутономној вјероисповедној основној школи, која се из нова отвара 20. августа (1. септембра) о. г.

Учитељу ће бити дужност: да обучава у сва четири разреда — према садањим приликама — око 80 дјеце обојега спола у свима прописаним предметима: да држи прописну оцетовну обуку; да врши дужности цркв. појца при свима цркв. обредима, пак да и школ дјецу вјезба, како би и она код богослужења што боље судјеловати могла; имати ће напакон обављати дужности цркв. опш. перовоје.

Учитељ ће имати слиједећа берива: годишњу плаћу 600 (шест сто) форинти а. вр., стан у школ. згради — састојећи од 3 собе, кухиње, коморе, подрума — са омањом баштом, затим 6 хвати огријевних дрва, 10 фор. писаћег паушала, 24 фор. за бригу о подворбу школе, — та неузгредне заслуге, од спровода 1 фор., од парастоса 50 нов. од странака које га назву. — Стална берива добива ће у мјесечним обрацима унапред из школ. фонда; а у изгледу је, да ће се основати и посебан фонд за пет год. доплатке и за мировину.

Компетенти за то мјесто — оспособљени учитељи православне вјере и српске народности — нека поднесу прописно обложене молбе до 3. (15.) јула о. г. предсједништву ове цркв. општине. — Уз остале повољне препоруке предност ће имати они, који су оспособљени на којој српској вјерској учитељској школи, те који се лично искаже појањем у овомјесној цркви којег год празника или недеље до 4. (16.) јула о. г. и који докаже музикалну способност, да је кадар учити и равнати цркв. пјев. кором.

Предсједништво срп. правосл. цркв. општине
У Дарувару 1. (13.) маја 1899.

предсједник:

Исидор Добровић в. р.